

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 18.) Utkommer hvarje Söndag.   Göteborg den 4 Maj 1851.   Pris för år: 4 Rdr. B.co.   (V årgången.)

Negerslafvarne.

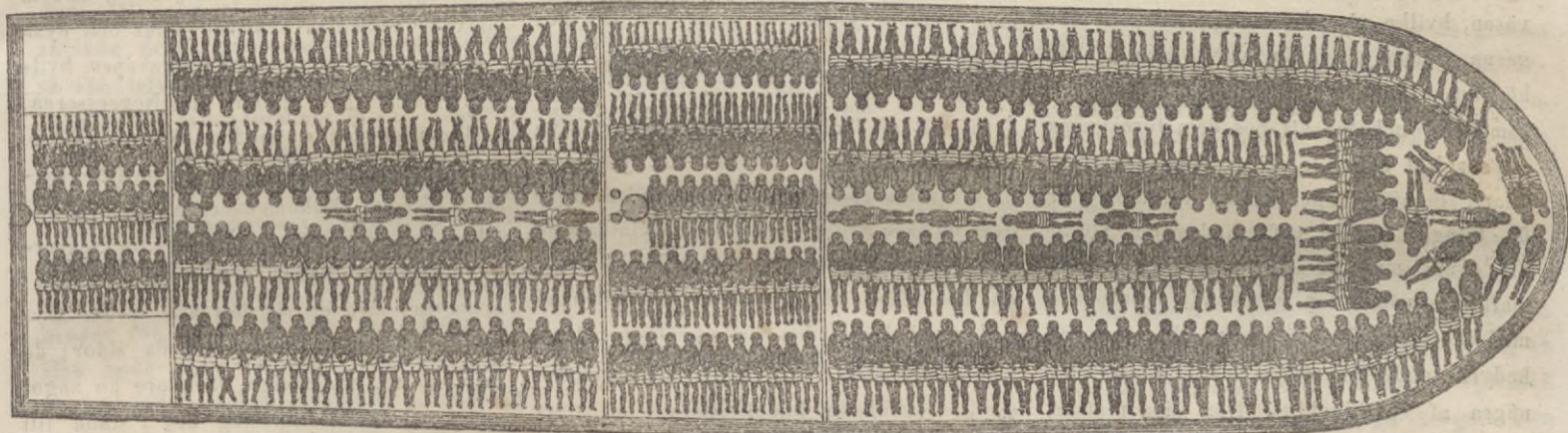
Den preussiska statskanslern von Hardenberg hade en gång sällskap hos sig, då han erhöi en packa tidningar, hvilka hade utkommit på Haiti och icke gäfvit vika för de franska i anseende till tryck och elegans. Han yttrade: "I sanning, det är en glädje att se, huru kulturen går framåt bland Negrerna; de skola också snart i detta afseende med rätta kunna göra desamma anspråk som Europeerna." Under det han derpå med glädjestrålände ögon betraktade tidningsbladen från alla kanter,

sig, som i dåraktig sjelfupphöjelse låter af egoismen förleda sig att föraktligt uppskatta en hel människorace, af iagen annan orsak än att naturen gifvit den en, från vår afvikande färg.

Huru man än vill svänga och ursäktad det, hafva de hvita människorna genom det oskyldigt utgjutna blodet på sina färgade bröder, Negrerna och Indianerna, — genom de fasliga lidanden, hvarmed de hemsökte dem, och hvilka ännu i dag icke hafva upphört, — belastat sig med en förbannelse, som förr eller sednare skall bära sin frukt.

Det kan icke vara vår afsigt, att här

inre. Ja, der grundlades till och med en serskild koloni för frigjorda eller befriade slafvar, hvilken snart uppnådde stor förkofran, regerade sig sjelf, under namn af Liberia, och uppvexste till en verklig stat, som redan har förskaffat sig ett stort inflytande, så väl genom sin magt som sitt exempel. De flesta konungarne i nejden, hvilkas hufvudintägt bestod i fångandet och försäljandet af slafvar, hafva länge sedan afsagt sig detta skändliga näringsfång, sedan de erkänt, att åkerbruket erbjuder dem vida större och säkrare revenyer, än slafhandeln nånsin förmådde.

Det inre af ett Slafskepp.

fortsatte han: "Säg nu hvem som vill, att icke äfven de Svarta skulle vara mottagliga för hvarje högre bildning." Wilhelm v. Humboldt, som just var närvarande, glädde sig icke mindre derät, och bifogade ännu månet träffande ord. En af kanslerns råder, som sedermera blifvit namnkunnig i andra afseenden, menade deremot: "Huru är det möjligt, att eders excellens kan deröfver yttra sig på detta sätt; dessa svarla djur sakna hvarje anlag till bildning; de äro födda, för att vara och blifva slafvar och trälar." Då kastade statskanslern förgrymmad servietten på bordet, reste sig och sade, i det han lemnade rummet: "Således kan blott en dumbom eller dålig människa yttra sig!"

Och detta energiska svar af en snillrik och human man bör hvar och en taga till

afgifva en historia om slafhandeln, icke heller att tala om de bemödanden, som i synnerhet Engelmännerna hafva använt för att upphäfva slafhandeln. Till bestyrkande af det ofvanför nämnda yttrandet af en stor statsman, anföra vi blott, att hvarje allvarligt försök till vinnande af Negrernas civilisation, ständigt beledsagades af de bästa resultat. Då det engelska civilisationssällskapet fattade det beslut att understödja det inre Afrikas odling, hvilket företogs under ledningen af missionärer vid Nigerns mynning, lät det undervisa villiga och dugliga Negrer från Westindien i plorens handterande och mekaniska konster samt företrädesvis i läkarevetenskapen, för att så fort som möjligt åt dem grundlägga ett eget nybygge på den Afrikanska kusten, och derifrån utsända svarta lärare till det

Det är bekant, att slafveriet i de södra staterna af den amerikanska unionen bildar en skärande motsägelse till de grundlagar som gälla i de annars väl styrda fristaterna. Kunniga män försäkra, att ett plötsligt afskaffande af slafveriet skulle medföra en ofelbar ruin för dessa stater, och då detta till och med erkännes af sådana män, som anses för de ifrigaste vänner af Slafemancipationens befordrande, så kan man med skäl antaga detta påstående för pålitligt. Det oakadt hafva de amerikanska fristaterna redan erkänt slafveriets osedlighet, och — oförmögna att genast utrota det — hafva de åtminstone på det strängaste förbjudit införandet af nya slafvar. Det är visserligen sannt, att denna förhållningsregel kringgås på mångfaldigt sätt, och att det till och med för den strängaste bevakning

icke är möjligt att från kusterna af Nordamerika afhålla ny tillförsel.

Den behandling, som Negrerna i allmänhet är underkastad, måste uppskaka hvart och ett oförderfvadt sinne. Fasaväckande är blotta målningen af en slafmarknad i Jamaica, som en resande framställer. Han fann flera hundra af dessa olyckliga varelser i bodar; de voro nästan nakna; hufvudet på det närmaste afklippt, och då de för det mesta sutto i en rad på smala bänkar eller på marken, framkallade deras anblick en rysning. Nästan alla voro märkta med ett skarpt jern. Ja, der voro till och med hustrur och flickor, på hvilka märket var inbrändt på bröstet med ett glödande jern. Tillfölje af den smuts, i hvilken de om bord på slafskeppet måste lefva, men i synnerhet på grund af den usla födan, erhålla de arma varelserna ett förfärligt utseende. Deras hud bär spår af skörbjuggsartade sjukdomar. Genom hunger och elände har färgen på deras svarta hud förlorat sin finhet och glans, och hudutslag, bulnader, det rakade hufvudet med de stora ögonen göra i sanning dessa varelser till väsen, hvilka vi vid första påseendet icke gerna kunna anse för våra likar. Vid köpslut blifva slafvarne noga besigtigade som djur, och för att hos dem förekomma ett sorgligt utseende, gifva köpmännen dem ibland ingefära eller tobak att äta, eller de tvingas genom örfilar, slag och stötar att synas muntra. Egaren af en sådan slafbod skyndar den inträdande främmande med utomordentlig vänlighet till mötes och bedyrar godheten af sin vara. Han stöter några af de olyckliga från sina platsar, för att låta dem aflägga prof på deras behändighet. Se deremot dessa ovärdiga menniskohandlare, att man blott besöker deras burar af nyfikenhet, så blifva de grovta och oförskämda.

Det inre af ett slafskepp, som uppbringades af en engelsk kryssare och infördes till Rio Janeiro, beskrifver ett ögonvittne på följande sätt: Skeppet kunde ungefär vara af 160 tons dräktighet och hade på afrikanska kusten intagit 600 Negrer, af hvilka 80 hade dött på resan. Betänker man, att en sådan menniskomassa är sammanpackad likasom sill i ett dylikt trångt rum, med ett blott 3 å 4 fot högt mellandäck (se afbildningen), att resan företages genom större delen af heta zonen, hvarest hettan till och med för de med alla möjliga bekvämligheter försedda kajutpassagerare är nästan odräglig, så bör man förvånas deröfver, att icke mer än hälften af dessa olyckliga slafvar blir offer för den rysligaste död, isynnerhet då man betänker

deras förpestade fängelse och bristen på lifsmedel — framför allt vatten, hvilket tilldelas dem endast i de knappaste portioner, hvarför också deras törst är förfärlig. — Endast få slafvar i sender förunnas det att en kort stund af dagen få hemta frisk luft på däck, då kaptenen icke utan orsak anser det för farligt att låta flera slafvar på en gång komma på däck; de skulle, drifna af förtviflan, öfvertalla den svaga besättningen och kasta den öfver bord. Jag steg ned i mellandäcket, der en gruffig jemmerscen väntade mig. Luften var derstädes så förpestad, att jag nästan svindlade och blef sjuk, och blott begäret att lära känna det menskliga eländet i hela sitt omfång, kunde förmå mig att uthärda. Flera af Negrerna voro döda och man hade laggt deras lik på fördäcket; en Negress, som likaledes hade dött, låg ännu bland sina sjuka reskamrater, och allas feberaktiga, lidande ansigtsdrag förkunnade tillräckligt det utsägliga elände, hvartill de voro hemfallna.

I Brasilien kunna slafvarne för öfrigt lösköpa sig och blifva, i förhållande till sina herrars karakter, godt eller illa behandlade, men önska högst sällan att återvända till sin hemort, kanske på grund deraf, att de frukta att ännu en gång blifva sålda som slafvar. Öfverhufvud tyckas de, då Brasilianernas milda karakter beviljar dem mycken frihet, vara mera belåtna med sitt öde, än i andra slafstater. När Negrerna behandlas illa, flykta de ofta till skogarna och blifva der farliga röfvere, såsom det verkligen för icke länge sedan vid Rio de Janeiro hade bildat sig ett så stort röfvere- och mördareband att det injagade skräck och förfäran hos alla. Dylikt passerar lika så ofta i Unionens södra stater. Änskönt det under det portugisiska herraväldet befalldes slafegarne att undervisa sina slafvar i religion och emot dem utöfva mildhet och mensklighet, så har dock denna undervisning ständigt blifvit uraktlåten och har efter slafhandels upphäfvande nästan helt och hållet upphört. Det oakadt kan Negrernas religiösa känslor icke misskännas.

I Brasilien, likasom på andra ställen, ser man långt före dagens inbrytande och under hela dagen många tusende slafvar söka arbete. Dessa slafvar måste icke blott sörja för sitt eget lifsuppehälle, utan jemväl dagligen lemna sin herre en viss summa penningar; göra de ej detta, så piskas de; men vinna de mera, så kunna de få behålla öfverskottet, för att en annan dag dermed kunna fylla hvad de i summan då kunna tjena mindre. Mången slaf måste dagligen

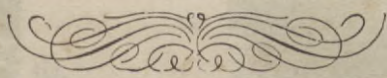
lemna sin herre två r:dr b:ko. Många herrar sända sina slafvar att arbeta i stenbrotten; jernverken o. s. v. Vinningslystnaden använder öfverhufvud alla medel, för att vinna ändamålet. Barn slitas från modersbrösten och säljas för 30 å 40 piastrar. Egaren handlar i alla fall helt och hållet efter egen vilja, han avslutar och upplöser äktenskap bland sina slafvar, han skiljer barn från föräldrar och säljer hustru och man till olika köpare, så att de aldrig mer få se hvarandra.

I regentskapet Algier, i synnerhet i kuststäderna, gifves det många Negrer; de äro dels fria, dels slafvar, dock lefva de sednare, sedan Dey-herraväldets slut, hos de mahomedanska herrarne mera i egenkap af frivilliga tjenare. De flesta af dem härstamma från Sudan, det mindre antalet från Guinea. I klädsel och seder likna de i städerna Mohrerna, på landet Beduinerna. De fria Negrerna lefva för det mesta af dagspenning; några äro till och med förnögna, ega landthus och idka trädgårdsskötsel; många hafva också inträdt i fransk tjenst. De, hvilka ännu alltjemt tjena som slafvar, behandlas ovanligt mildt och hysa stor tillgifvenhet för sina herrskaper, hvilket i synnerhet gäller om Negresserna, hvilka med sina matmödrar dela alla öden. Flera Mohrer i Algier äro gifva med Negresser, likasom Mahomedanerna öfverhufvud icke hysa någon slags motvilja för Negrerna. Algiers Negrer äro ej utan anlag, i synnerhet lära de sig lätt alla språk. Deras karakter har många goda sidor; de äro muntra, godmodiga, trognare än något annat afrikanskt folkslag och i stånd till hvarje uppoffring. I fält kämpa de tappert och gå döden till mötes med öfverdådigt förakt, hvarför också Abd-el-Kaders livvakt endast bestod af Negrer likasom nu sultanens af Maroccos. Och en race med dylika egenskaper skulle icke vara mottaglig för civilisation?

Vi hafva äfven omnämnt, att flertalet af de algierska Negrerna härstamma från Sudan. I detta land företagas formliga jagttåg, för att fånga de olyckliga infödingarne. Val hade vicekonungen af Egypten flera gånger försäkrat, att han ville inskränka slafhandeln; men det säkra är, att han t. ex. ännu 1843 utsände sina trupper på slafjagt, hvilken skulle företagas mellan den gula och blå Nilen. Dessa trupper bestodo af 2,950 man reguljert infanteri, 600 man Negerinfanteri, 1000 man rytteri, 6000 kameler och 4 kano:er. Den 9 Februari uppbrot hären, och redan den 14 hade rytteriet fångat 623 slafvar af alla åldrar och kön jemte 1,500 oxar. Den

19:de Februari fick man åter 526 Negrer, och dessa arma varelsers veklagan var förfärlig. Soldaterna stucko hufvudet af hvar och en i gaffeln af en armtjock klyfd stång och bundo båda ändarna tillsammans bakom hufvudet, den högra armen vid stångens ena ända och den andra vid sadeln, att de kunde släpa fångarne med sig, utan att vidare bekymra sig om dem. De, som icke kunde följa med, blefvo utan barmhertighet nedskjutna. Den 21:ste Februari marcherade arméen till Kere, ett område med 10 till 15 små byar, hvilkas invånare hade pallisaderat sig på tvenne ställen. Följande morgon ville man nedskjuta denna förskansning med kanoner och afsköt omkring 40 kulor, men så oskickligt, att de icke gjorde någon verkan. Nu stormade infanteriet pallisaderna och uppfes dem med händerna. Negrerna hade blott bågar och pilar, men försvarade sig så tappert, att de trenne gånger tillbakadrefvo trupperna; men eldvapnen blefvo i längden oemotståndliga och inom en timma var förskansningen intagen. De rysligheter, som nu följde, äro obeskrifliga. Soldaterna dödade allt, som ej kunde tjena till slafvar, antände derpå pallisaderna och uppbrände så väl lefvande som döda, under det de angrepp den andra förskansningen. Achmed-Pascha, anföraren, insåg att han genom detta förfarande förlorade de bästa slafvarne, och insände en af fångarne, för att uppfordra dem till att gifva sig. Mannen gick ogera utan sade, att han kände sina bröder väl, de skulle icke underkasta sig. Han hade rätt, de gäfvos alls intet svar. Nu utdelade paschan befallning till angrepp och utgången var densamma som förut. De flesta Negrer föllo på sin post, 463 togos tillfånga jemte 500 oxar. De regeringens tillfallande slafvarne affördes under Beduin-befäckning, och soldaterna, hvilka icke ville befatta sig med sina, sålde dem till arabiska köpmän, som följde arméen. Pojkar vid 10 å 12 års ålder såldes för 7 piastrar, en gammal hustru för 3 piastrar. Den 1 Mars marcherade arméen öster ut mot Borun-negrerna, hvilka gälla för de tappreste af alla, emedan de aldrig hafva blifvit besegrade. Byn Kornuk var stor och ansågs bestå af 1,600 hyddor; paschan lät nedbränna den, sedan invånarne med sina lansar hade flyktat upp på ett berg. Efter tvenne dagars hvilas stormades berget af 4 bataljoner och Neger-truppen, den femte bataljonen, stannade i lägret som eftertrupp; rytteriet omgaf berget, för att uppfånga flyktingarne. Första bataljonen kom till en förskansning, hvaruti 1,200 kvinnor och barn befunno sig, hvilka af

soldaterna skulle bindas och bortsläpas. Då störtade Negrerna med höga rop ned från berget; Egyptierna kommo i oordning, öfverföllos af en panisk skräck, bortkastade gevären och flyktade. De drogo de tre andra bataljerna med sig och allt flydde i den största förvirring. Hade Negrerna i detta ögonblick gjort ett anfall på lägret, så hade hela arméen varit förlorad. Tyvärr fullföljde Borunerna icke sin fördel och paschan lyckades åter samla sina trupper. Han förblef trenne dagar overksam i sitt läger, och tänkte just förnya anfallet, då ett bud kom från Negrerna, för att underhandla, emedan Egyptierna hade slagit läger vid brunnen och de belägrade på berget ledo vattenbrist. Paschan lofvade att draga sig tillbaka, om de ville betala en tribut af 15 unz guld. Men detta guld betaltes icke och sednare har aldrig något försök blifvit gjort för att med våld indrifva det. Då arméen lemnade lägret, nedgjorde Negrerna flera soldater, utan att paschan försökte att hämnas — så mycket fruktade han deras mod. Paschan var i det hela ganska missnöjd med sin jagt, ty han lade endast gjort ett byte af 1,875 slafvar, under det att Emir-Bey vid samma tid medbragte 5000 slafvar från en dylik jagt i Nuba-Negrernas land.

Geologiska Bilder.

(Forts. fr. N:o 17.)

Det glödande slagget och ännu mera återskenet af den glödande lavasjön i kraterns inre gifva om natten dessa ång- och askpelare utseende af en hög eldpelare, utan att dock egentliga eldsflammar deri finnas. Samtidigt plägar en stor mängd elektricitet frigöras genom den uppstigande ångströmmen; blixtar genomkorsa den i alla riktningar och ett nästan oafbrutet dunder förkunnar äfven på ljusa dagen denna vulkaniska åska. Ofta äro dermed förenade skyfallslika vatten-nedstörtningar, hvilka, blandade med slagg och aska, såsom gytteströmmar öfversvämma bergets sidor. Det var sådana gytteströmmar som hufvudsakligen verkade Herkulanums och Pompeji förstöring.

Om på något ställe lavasjön uppnår kraterns rand eller remnor som uppkommit i berget, så utgjuter sig lavan, öfver randen eller remnorna, såsom en glödande ström nedåt bergets sidor.

Lavan flyter nedåt slutningen och stelnar derunder småningom, städe omgifvande sig med slagghopar, hvilka genom lavans hastiga rörelse åter lösryckas, men snart ånyo uppkomma, tills kallandet fortfar så länge att hela lavaströmmen blifver liggande såsom en fast stenmassa på bergets slutningar och vid dess fot.

Varaktigheten af sådana eruptioner och lava-utströmningar är ganska olika, nemligen från några dagar till hela månader. Ofvanstående skildring framställer blott i allmänhet de väsentliga fenomenerna vid vulkanernas eruptions-verksamhet. Många olikheter och förändringar äga nemligen rum vid hvarje eruption.

Några af dessa vilja vi nu omtala:

Det synes, som om vulkanernas utbrott i allmänhet inträffa så mycket oftare och äro desto mindre häftiga, ju mindre vulkanbergens höjder äro och omvänt att de inträffa mera sällan, men tillika mera stortadt och mera förstörande, ju högre deras spetsar höja sig öfver hafsytan. Vid de små vulkanerna finner lavan i allmänhet sin utväg öfver krateranden, men vid de större utbryter den vanligen genom remnor på bergets sidor, öfver hvilka då ganska ofta formeras smärre eruptions-käglor, försedda med kraterer. På Ætna har, såsom förut blifvit nämnt, bildat sig vid pass 700 sådana eruptions-käglor, hvilka, likasom vårtor, betäcka bergets yta, under det att lavaströmmar, endast ganska sällan, utgjuta sig öfver randen af den öfre hufvudkrateren. Detta är lätt begripligt, om man besinnar hvilken ofantlig tryckning en 10,200 fot högt öfver hafsytan utpressad lavapelare måste utöfva på bergets inre sidor. Denna stora tryckning är äfven orsaken till att lavan utströmmar ur de remnor som uppkomma å bergets nedre delar, likasom vattnet ur en vattenkonst.

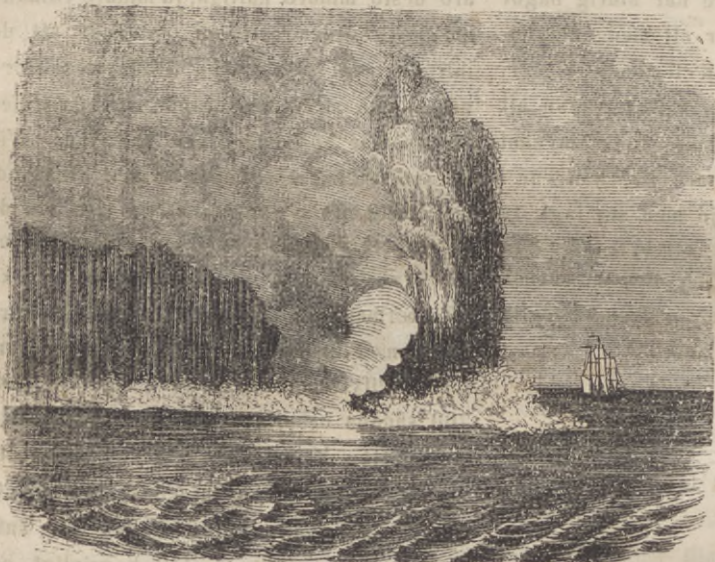
Då en krater förblifver en längre tid fylld med lava, utan att stora ångmassor derur frambryta, så bildar sig af denna lavasjö ett fast slaggtäcke; detta uppdrifves och sönderspränges tid efter annan af de mindre, men oafbrutet uppåtträngande ång- och lavamassor. På remnorna af den fasta skorpan höja sig då ånyo små eruptions-käglor och kraterer, af hvilka man, i en hufvud-krater, ofta räknat ett stort antal, och som stå i samma relation till lavasjön och dess skorpa som vulkanen sjelf till sitt glödflytande inre, och hvilket åskådliggöres genom afbildningen N:o 5. Detta fenomen visade Vesuvius år 1843 och vi hafva Herr Abich att tacka för meddelandet af nämnde afbildning öfver detsamma.

7. Eruptions-slaggkägla i Vesuvii krater.

7. Eruptions-slaggkägla i Vesuvii krater.

12. Submarint utbrott vid S:t Michael år 1811.

7. Eruptions-slaggkägla i Vesuvii krater.

8. Vulkanen Jonello i Mexico.

9. Somma kring Vesuvius vid Strabos tid.

13. Kratern af ön Ferdinandea vid Sciacca.

10. Somma vid eruptionen på Plinii tid.

14. Luftvulkan vid Purbara i närheten af Cartagena i Nya Granada.

11. Sommas nuvarande utseende.

Åtskilliga af dessa små lava-uppdrifningar visade då sådana former som å afbildningarne No 7.

Små, ganska sköna eruptionskägglor af detta slag observerades af A. v. Humboldt på lavaplatån af den, år 1759, uppkomna mexikanska vulkanen Jorullo, och hvilka der kallas "Hornitos" — ugnar — emedan de ännu många år efter lavautströmmande uppstötta rökpelare. Nämnade berg, Jorullo, är en högst märkvärdig vulkan, emedan den, i en tidrymd af blott några få dagar, höjde sig icke mindre än 1,550 fot öfver en slätt som var odlad med majs, sockerröt och bananas, äfvensom deraf att man ganska tydligt kunde observera det långsamma kallnandet af de utomordentligt stora lavamassorna. År 1780, således 21 år efter lavans utströmmande, var lavan i remnorna ännu så glödande, att man på densamma kunde tända cigarrer. 44 år sedan befanns den af Bullock ännu rykande och år 1846, eller 87 år efter utbrottet, såg E. Schleiden, af hvilken teckningen No 8 blifvit gjord, tvenne fumeroler derur uppstiga.

Ofta ganska betydliga äro de förändringar af en vulkans yttre form, hvilka försiggå under ett utbrott af densamma. Stundom instörtar spetsen, eller eruptionskägglan, antingen helt och hållet eller till en del; stundom höjer den sig eller i stället för den instörtade uppkommer en ny. Vesuvius har undergått ganska många sådana förändringar, och hvilka vi bäst kunna åskådliggöra genom afbildningarne No 9, 10 och 11.

Icke sällan hafva, genom vulkaniska utbrott, uppkommit nya öar i hafvet. Så t. ex. uppkom år 1757, vid pass 3 engelska mil från Pondicherry, en ö af en engelsk mils diameter och ur hvars krater, under ett fruk'ansvärdt dunder, uppkastades aska, sand och pimpsten i sådan mängd, att skeppet knappast kunde fortsätta sin kurs mellan de simmande pimpstenarne. Omkring en månad före den stora eruptionen år 1783, af Skaptar-Jökul på Island, inträffade, 6 mil sydväst från Cap Reikianäs, en submarin eruption, vid hvilken så mycket pimpsten uppslungades, att hafvet på hela 25 mil rundt omkring, dermed var betäckt. Tillika uppsteg en ö ur hafvet, hvilken erhöi namnet Nyön, men som åter, innan årets slut, försvann, och efterlemnade endast en bank med 5 till 30 famnars vattendjup.

I närheten af Azoriska ön St Michael hafva dylika fenomen flera gånger in-

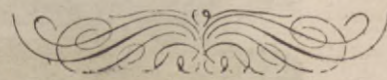
träffat. Sålunda omtalas submarina af öbildningar åtföljda eruptioner, hvilka skola hafva egt rum åren 1638, 1691 och 1719. Den intressantaste af sådana är den af år 1811, vid hvilken ön Sabrina uppkom, men snart åter uppslukades af hafsvågorna. Redan ett halft år hade St Michael skakats af häftiga jordbävningar, och hvilka år 1811 den 31 Januari förnyade sig med en utomordentlig styrka. Den 1 Februari spridde sig en stark svafvellukt och man erhöi kort derefter den underrättelse, att rök och eld uppsteg i grannskapet af byn Ginetes, 2 engelska mil ute i hafvet. Askmoln drefvos af vinden ända bort till den 18 engelska mil aflägsna staden Ponta Delgada, hvarest de nedsänkte sig på husen och fäl'en. Den ur hafvet uppstigande, af aska och annat dylikt bildade, pelaren syntes på många mils afstånd och visade sig om natten såsom eldkolonn samt bragte hafvet i den mest våldsamma skakning. Efter 8 dagar slutade denna eruption och den förut 50 till 80 famnar djupa hafsbotten befanns hafva höjt sig nästan ända till vattenytan. Den 13 Juni förkunnade jordbävningar börjandet af en ny eruption, hvilken inträffade $2\frac{1}{2}$ mil vester om det första stället, icke långt ifrån udden Pico das Camarinhas och den 17 Juni uppnådde sin största häftighet. En väldig pelare af aska och rök uppsteg periodiskt, under hastigt på hvarandra följande skakningar, flera hundra fot högt öfver hafvet och utbredde sig i tjocka moln, från hvilka talrika blixlar utsköto. Efter slutet af detta utbrott såg man en, omkring 300 fot hög, vid den ena ändan kägelformigt tillspetsad, och vid den andra ändan med en djup krater försedd ö, från hvilken uppsteg eld, oaktadt den till större delen befann sig under vattenytan. Då Capt. Tillard besökte ön, var dess af aska och slagg bestående massa ännu så het, att den icke kunde bestigas. Hafsvattnet instörtade med häftighet i kratern och öfvergick der snart till kokning. Genom de successiva utbrotten af glödande stenar, sand och aska växte det koniska berget, på ena sidan om kratern, slutligen till 600 fots höjd. Men det oaktadt försvann ön fullkomligt, i de sista dagarna af Februari 1812.

Ännu omständligare är berättelsen om den år 1831 i Medelhafvet, mellan Sicilien och Pantellaria uppkomna ön Ferdinandea, Julia eller Graham. (Ännu 4 andra namn gäfvos åt denna snart åter försvunna ö.) Omkring 8 mil från Sciacca, vid Sicilianska

kusten, visade sig år 1841, en ny vulkanisk ö. Dess uppkomst föregicks af några icke särdeles betydliga jordstötter, hvilka, under 5 dagar, från den 28 Juni till den 2 Juli försatte Sciaccas innevånare i förskräckelse. Man anade då icke betydelsen af dessa jordstötter. Sannolikt började efter den sista af dessa det utbrott som förorsakade uppkomsten af den nya ön, på ett ställe af kafsbottnen, som enligt tillförlitliga uppgifter var 6 till 700 fot djupt. Den första oroliga rörelsen i vattenytan bemärktes redan den 8 Juli, af ett deröfver seglande fartyg. Den beskrefs såsom upplyftandet af en stor vattenmassa, hvilken under åsklikt dån under vid pass 10 minuter pressades uppåt och dervid nådde en höjd af 80 till 90 fot. Den nedsjönk då åter men steg ånyo på samma ställe flera gånger efter mellantider af 15, 22 till 30 minuter, under det att ett tjockt rökmoln utvecklade sig, hvilket inhöljde hela horisonten. Hafvets rörelse var rundt omkring ganska häftig, och en mängd döda fiskar upplöto på vattenytan.

Vid kusten af Sicilien såg man, om morgonen den 12 Juli, först en stor mängd små fina, porösa slaggstycken simma omkring på vattenytan, framåtdrifne af en frisk sydvästlig vind. Samtidigt förmärktes en stark och besvärande svafvellukt. Den 13 Juli, vid daggroningen, såg man vid hafshorisonten en högt uppstigande rökpelare och på aftonen ett eldfenomen i densamma, hvilket öfvertygade Sciaccas innevånare om att ett vulkaniskt utbrott hade inträffat. Tid efter annan hörde man ett åsklikt dunder. Friedrich Hoffman, som då var på Sicilien, närmade sig stället för eruptionen och beskref densamma med följande ord: Vi sågo tydligen att den uppkomna, ännu jemna och svarta ön utgjorde randen af en liten krater med omkring 600 fots diameter, och hvilken krater var stadd i fortfarande eruption samt derigenom synbarligen höjde sig allt mer och mer, i det de uppslungade massorna regelmässigt och endast något mer åt ena sidan, till följe af vinden, hopade sig omkring sjelfva kratern,

(Forts.)

Norra Afrika. Lejonjagt.

(Forts. fr. No 17.)

För oss äro den Mohriska skaldekunstens skönheter, dess barnsliga nävitet och dess till raseri gränsande passion, icke fattliga,

och icke desto mindre andas hela dess innehåll endast den renaste naturlighet. Logikens och matematikens salar äro till slutna för denna underverld. Så t. ex. speglar en namulös jätte från tiden för syndaflo den en väsendtlig röle i deras hyperboliska romanser. Hans hand betäckte de största städer, under hans fotsulor doldes hafvet och af hans kolossala tänder förfärdigade Abraham sin säng. Denne väldige byggde etthundra städer. Af hvarje stad, hvars byggnad han skulle börja, tog han den första stenen, som skulle utgöra grundsten, och måste väga 5 centner; kastade den 60 alnar högt upp i luften och uppfångade honom åter med sitt lillfinger. Den minsta af honom byggda stad hade en höjd af 250,000 famnar.

Mohrerna äro Afrikas mest religiösa människor. Med den största samvetsgrannhet fullgöra de alla de gudaktighets-öfningar som koranen ålägger dem. Fem gånger hvarje dag, vid soluppgången, middagen, eftermiddagen kl. 4, kort efter solnedgången och slutligen en timma derefter, göra de bönen. Vid hvardera af dessa tider ropar Muezzin, sedan han på en slags galge upphissat en liten hvit lana, af alla krafter från moskeens minaret: "Det gifves blott en Gud; Gud är stor och Mahomed är hans profet." Dessa ord upprepar han trenne gånger, hvarefter han fortfar: "Jag hälsar eder; kommen till moskeen, för att tillbedja Gud; de som äro på fältet, eller på gatan, måge bedja der de befinna sig. Bönen är öfverallt Gudi behaglig." De troende knäfalla då, de må befinna sig hvar som helst, och göra, utan afseende på de närstående, de föreskrifna bugningarne samt kyssa marken.

Berberna, af Algiers inneväanare kallade Kbael, äro sannolikt afkomlingar af detta tappra folk, hvars rytteri var så fruktansvärdt för de romerska legionerna. De hålla sig inneslutna mellan bergen, från hvilka de, innan Frankrikes vapen underkufvade dem, tid efter annan samtliga frambröto till häst, anföllo fremmande stammars städer och byar, utplundrade dem på några ögonblick, och lika hastigt flydde, med sitt byte, åter till bergen. Endast de, som bo vid slätternas slut, hafva, till följe deraf att de äro i ständig beröring med Araberna, till en viss grad öfvergått till Islamismen. De öfriga hafva snart sagt ingen religion. De sätta hela sitt förtroende till morabuterne, hvilka åtnjuta ett slags religiöst anseende. Mera kunniga och skickliga än

de andra, äro dessa på en gång profeter, skiljedomare och förliknings-män. De efter deras död öfver dem uppreste grafvårdar kallas likaledes Marabuts och anses för heliga.

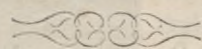
Araberna äro indelade i stammar, hvar och en med sin Scheich eller höfding i spetsen. De bo i tält, hvilka de, så ofta de efter de särskilda årstiderna ombyta vistelseort, föra med sig. Stora hjordar utgöra, jemte en mängd hästar och kameler, deras förnämsta rikedom. De älska kriget och pläga genomströfva landet för att plundra mohrernas boningar samt resande. Deras religion, icke strängt mohammedansk, utan med fremmande inblandningar, är en slags stoicism. Öfvertygad att all möjlig försigtighet icke kan afvända den fara af hvilken en människa hotas, gör sig araben till hederssak att med mod möta densamma. Själfmord äro ganska sällsynta och det gifves intet enda exempel att olyckor gjort en arab vansinnig. Religions-fanatism leder här aldrig till själs-sjukdomar. (I England kan man deremot, enligt säkra statistiska uppgifter, anse tvätredjedelar af de vansinniga hafva blifvit det genom religionsgrubleri.) De rika araberna hafva en märkvärdig vana vid behandlandet af deras små barn. Straxt efter födelsen öfverhöljas dessa med fint salt, och följande dagen göras, medelst rakknif, små inskärningar i huden, längs skuldrorna. Denna operation upprepas den tredje och sjerde dagen, under det att blodet fortfarande utflyter. På åttonde dagen kläder man det lilla barnet från topp till tå, alldeles som en fullvuxen människa och så brokigt som möjligt. I Harem föranstaltas en fest och tredje dagen efter denna badar modren sitt barn för första gången, i det hon bortskaffar den skorpa på huden som bildat sig af blodet och saltet. Sedan öfverlemnas det till fadren, som, hållande det i sina armar, knäfaller, beder till Allah, Mahomed och Ali, samt gifver barnet ett namn.

Ea lika stor, om icke större kärlek än den till sin hustru och sina barn, hyser araben för sin ädle häst. Han sätter ett stort värde på att kunna anförä dess genealogi och har öfver densamma en regelmessig förteckning. Ett till en sådan förteckning hörande protokoll, lyder ordagrant öfversatt, sålunda: "I den nådige och barmhertige Gudens namn, af hvilken vi vänta all hjälp och allt bistånd, har profeten sagt: Mitt folk skall aldrig låta förmå sig att säga en osanning. Detta är

ämnet för denna skrift: Vi, undertecknade förklara och bedyra inför den högste Guden, i det vi svärja vid vårt öde och våra heliga skrifter, att det rödbruna stoet Glida härstammar från ädla förfäder, så väl å fadrens som modrens sida, och i trenne vittnesmål intyga vi att hon förenar alla de egenskaper, om hvilka profeten talar, då han säger: Hennes bröst äro juveler och hennes rygg är en hedersplats. Vi intyga och bedyra detta, i stöd af våra förfäders utsago. Gud är det bästa vittnet." Har araben ett sto af utmärkt race, så kan han sällan eller aldrig förmå sig att sälja detsamma, utan att förbehålla sig halfva eller tvätredjedelar af eganderätten till detsamma. Säljer han hälften, så emottager väl köparen stoet, men är förpligtad att gifva säljaren antingen stoet sjelf åter eller ock den första fålen. Har han sålt endast tredjedelen, så emottager köparen äfven då stoet, men måste gifva tvenne fålar. Äfven avslutas flera sådana köp med att öfverenskomma om delning af det med stoet förvärfvade rof.

Den arab skattar sig lycklig, som eger en Mahari eller springkamel. Detta djur, hvars existens man fordom förlade i sollandets fabelverld, är föremål för en mängd folksagor, hvilka öknens inneväanare, med den största ärlighet och den dem medfödda kärlek till det underbara, tro och berätta.

(Forts.)

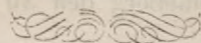

För sista gången:

PANORAMAN, i Ostindiska Huset

förevisas i dag Söndagen den 4de Maj, kl. emellan 4 och 9 eftermiddagen, med uppställning af flera nya stycken, såsom Batalj-stycken ur sista Danska kriget. — Wadstena i Sverige. — Marea (en af Capitain Kock uppdagad Ö i Sydhafvet). — Jernvägen emellan London och Greenwich. — Tunneln i London. — Den Heliga Grafven i Jerusalem. — Jordans Flod. — Eldsprutande Berget Vesuvius och Neapel. — Kungsgatan och Parken i Brüssel. — Kulleus fyr i Skåne. — Bombardement på Köpenhamn. Batalje vid Flensburg. — Försöksång på Ön Als med utsigt till Dyppehmölle under Konung Fredrik VII:s närvaro.

Dessa Pastellmålningar äro på det nogaste utförda. Panoramam är utmärkt väl eklärerad med erforderligt antal ljus, och presenterar sig för åskådaren i naturlig storlek. Vid Entréen erlägges 16 sk. biko person, men för Barn och Tjenstefolk endast hälften.

ANMÄLAN

eller

Magistern och Utgifvaren.

Mag. Se, god Dag, Petersen! Hvorledes lever De, Far?

Utg. Tak skal De ha! Jeg lever s'gu som jeg kan, ikke som jeg vil, Far. Men — så gerna jeg talar Norska, och så dugligt ni förkofrat er i detta språk, så få vi dock låf att tala Svenska, ty det samtal jag nu har med er, ämnar jag trycka som anmälan till andra bandet af mina "Urval ur Fliegende Blätter." Jag har begärt ett samtal med er i anledning af denna skrift. En stor del af prenumeranterna och flera Tidningar hafva varit af den förmening att texten borde återgifvas på svenska i stället för som hittills på tyska, franska eller engelska. Jag behöfver således en man som kan biträda mig att öfversätta och, så mycket som möjligt, lokalisera text och bild.

Mag. Lithografen ämnar således göra "Fliegende Blätter" till en Skandaltidning?

Utg. Långt derifrån. Vi skola endast försöka att förlöjliga det löjliga och gissla lasten, utan att utpeka personer. Återfinner någon sin egen bild, så vare det hans ensak att taga den åt sig.

Mag. Lithografen och Boktryckaren kan ha rätt, och det återstår nu blott att få veta huru ofta skriften skall utkomma, för att jag derefter kan inrätta min tid.

Utg. Jag ämnar med början af Juli månad utgifva ett nummer i stor quart hvarje vecka med svensk text i stället för som hittills ett häfte i månaden med utländsk. Detta kommer att göra skriften nära dubbelt så stor utan att betydligt höja priset; ty för 3 R:dr B:co åtager jag mig att lemna 52 Nummer, utan ökade kostnader antingen man prenumererar å Postkontor, i Boklåda eller hos mig, likasom Prenumeranterna här i staden få sig Bladet tillsändt utan någon afgift till kringbäraren.

Mag. Men huru kan Lithografen, Boktryckaren och Fabrikören gå i land med ett så billigt pris.

Utg. (som visat en stegrad otålighet under de gradvis tilltagande tituleringarne.) Men huru kan ni gå i land med att använda fjerdedelen af er tid med upprepadet af Titlar? Tycker ni att jag har tid att höra på och besvara detta titelkram? Adjö höglärde Herr Magister, jag får hjälpa mig sjelf. (Magistern går.)

Utgifvaren till Publiken: J sen sålunda, att jag är ensam om utgifvandet af Fliegende Blättermen för att icke allt för många skandinaviser skola stöta örat, vill jag så mycket som möjligt uttrycka mig i bild, hvilken som oftast kan säga mera än många svassande ord.

Prenumeranter som genast teckna sig, erhålla de rimligtvis under tiden utkommande *Extra-Nummer gratis.*

Göteborg den 30 April 1851.

C. Petersen.